

Een werkende combinatie

Advies over het combineren van werken, leren en
zorgen in de toekomst

Inleiding

- **Adviesaanvraag (29-5-2015)**
'Werken en leven in de toekomst'
- **SER Advies Gelijk goed van start**
Visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen
- **Centrale adviesvraag**
"Wat is er voor werkenden in de verschillende levensfasen nodig – individueel, op het niveau van de arbeidsorganisatie en institutioneel – om ook op langere termijn meervoudige verantwoordelijkheden met elkaar te combineren?"

Aanpak

SER

- **Hoe combineren we nu en in de toekomst?**
 - Nieuwe aanpak: levensfasen, diversiteit en integraal
 - Nieuw en omvangrijk cijfermateriaal van SCP en CBS
- **Kansen en risico's** van de huidige en de toekomstige ontwikkelingen
- **Oplossingsrichtingen**

Toekomst van het combineren

In de toekomst...

- ...zullen we *meer* gaan combineren;
- ...zullen we *meer* moeten gaan *zorgen voor onze naasten*;
...wordt het *werk* steeds diverser en dynamischer;
...verandert er veel in de *privé-sfeer* (gezinsvormen);
...neemt de noodzaak van *leven lang leren* toe;
- ... is het afstemmen van meervoudige verantwoordelijkheden steeds belangrijker.
- Dit vraagt om een maatschappelijke discussie

Combineren per levensfase

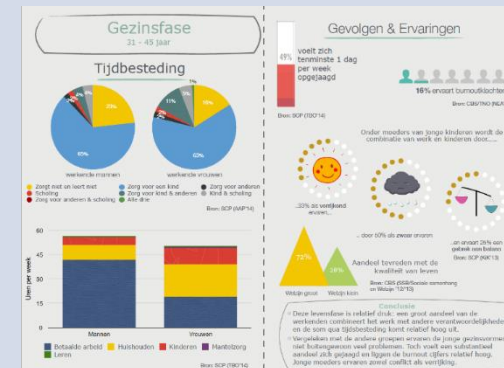
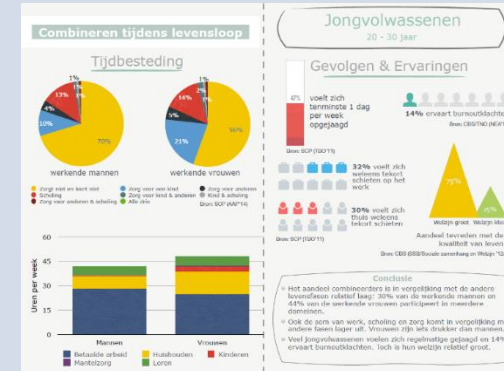
4 levensfasen:

- Jongvolwassenheid
- Gezinsfase
- Mid career-fase
- Actieve seniorenfase

- Niet **leeftijd** is bepalend, maar **'kantelpunten'** in zowel werksfeer als persoonlijk leven:

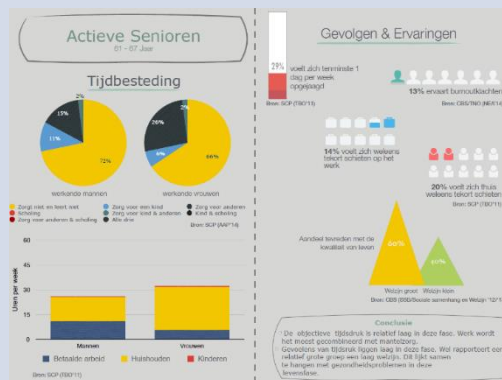
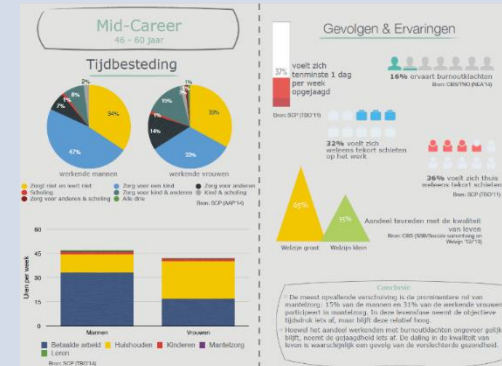
4 Factsheets

Tijdsbesteding, gevolgen en ervaringen

Combineren per levensfase: bevindingen **SER**

- In elke levensfase wordt er nu al druk gecombineerd, maar spelen andere kwesties
- Zorgtaken komen in meer levensfasen voor. Mantelzorg en zorg voor kinderen worden meer met elkaar gecombineerd
- Mannen hebben het ook druk
- Het leven lang leren/ontwikkelen komt niet van de grond
- Aanzienlijke verschillen tussen sociale groepen

Combineren per levensfase: gevolg

- Tijdsdruk en gejaagdheid in alle levensfasen
- Burn-out klachten ook bij jongeren
- In de seniorenfase lagere kwaliteit van leven

- **Anders/slimmer werken**
 - dankzij technologie
- **Ontzorgen**
 - dankzij technologie
 - met behulp van technologie en/of uitbesteden van diensten (markt voor persoonlijke en huishoudelijke diensten)
- **Creëren van banen**
 - ontwikkelen van de markt voor persoonlijke dienstverlening binnen het kader van “Decent Work”

- **'Deeltijdklem'**
 - Deeltijdstrategie vooral gehanteerd om te combineren
 - Weinig differentiatie in arbeidspatronen over de levensloop
- **Hectiek en gejaagdheid tijdens de gezinsfase**
- **Combinatie werk - (intensieve)mantelzorg**
- **Leven lang leren/ontwikkelen**

- **Facilitering en toerusting niet optimaal**
 - Nu niet echt toegesneden op de "taakcombineerder"
 - Gescheiden domeinen vormen het vertrekpunt
 - Te weinig oog voor diversiteit en de behoeften van de levensfasen
 - Niet iedereen is goed toegerust en combineren is niet voor iedereen haalbaar
- **Facilitering sterk gericht op tijd en geld, weinig aandacht voor diensten**
- **Weinig aandacht voor bepaalde groepen: alleenstaanden en zzp'ers**

Palet aan oplossingsrichtingen

- Het slimmer organiseren van tijden
- Het realiseren van sluitende dagarrangementen voor schoolgaande kinderen
- Het optimaliseren van verloffaciliteiten in het eerste jaar na geboorte van het kind
- Het verbeteren van de combinatie van betaalde arbeid en mantelzorg
- Het bevorderen van het leven lang leren
- Het ontwikkelen van de markt voor persoonlijke dienstverlening

Hoe verder?

- **Directe acties:**
 - het slimmer organiseren van tijden
 - sluitende dagarrangementen voor schoolgaande kinderen
- **Fundamentele beschouwing en nadere doordenking:**
 - de markt voor persoonlijke dienstverlening;
(win-win situatie: kansen voor tijdbesparen en creëren van nieuwe werkgelegenheid)
 - het optimaliseren van verlof na geboorte van kind;
 - het verbeteren van de combinatie van arbeid en mantelzorg.
- **SER-traject Leren in de Toekomst:**
 - stimuleren van een leven lang leren/ontwikkelen
- **Gedeelde verantwoordelijkheid** tussen individu werkgever en overheid

Een werkende combinatie

Advies over het combineren van werken, leren en
zorgen in de toekomst